

Reuniunea învățătorilor

Apare odată în lună.

Proprietar editor : Reuniunea învățătorilor români dela școlile popor. conf. ort. din protopopiatele arădane I—VII.	REDACTOR : IOSIF STANCA	Manuscrisurile și corespondența se vor trimite redact. în Rosa, u. p. Marospestres, ctul Arad, iar abonamentele cassaru'ni Iu- liu Grosforean în Galsa-Vilăjos.
--	-----------------------------------	---

Comitetul de redacție: Dim. Boariu, I. Borlea, Nic. Cristea, Teodor Cherechean, Pe-
 tru Colțea, Pavel F. Dârlea, Iuliu Grosforean, Teodor Mariș,
 Ioan Crișan, Iosif Moldovan, Traian Măger, Dfm. Olariu,
 D. Popoviciu, George Pleș, Avram Sădean și Petru Vancu.

Abonament: pentru Ungaria 5 coroane. — **Străinătate 7 coroane.**

Manualele de școală.

Trei sunt factorii cei mai importanți, cari obvin în
 instrucțiune și educațiune, anume: *dascălul, elevul și*
cartea.

Dascălul predă cunoștințele, elevul le primește, iar
 cartea este călăuzul dintre dascăl și elev.

Adevărat, că dascălul este sufletul școlii. Un dascăl
 talentat și diligent poate prestă oarecare rezultat și cu
 elevi mai slab dotați dela natură și cu cărți mai defec-
 tuoase; pecând dacă ar avea și elevi talentați și cărți
 bune, ar putea face adevărate minuni. Nu mai puțin este
 adevărat însă, că un dascăl fie cât de slab și de indolent,
 dar cu elevi talentați, și cu manuale bune va prestă a-
 celaș rezultat, iar dacă i-ar lipsi și însușirile bune ale
 factorilor amintiți, este învederat, că rezultatul ar fi nul.

Din recunoașterea acestor adevăruri este clar, că
 dacă nu putem da școlii numai dascăli și elevi talen-
 tați, ceea ce e imposibil, atunci să-i dăm ceea ce e po-
 sibil: *manuale cât se poate de perfecte.*

Acum involuntar se naște întrebarea: Ce condiții se
 recer, ca un manual de școală să fie bun, să ajungă a-
 proape de perfecție?

Condițiile de căpetenie, ce se recer la scrierea manualelor de școală sunt: *Materialul să cuprindă numai aceea, ce în știință e bine cristalizat, și să fie metodic lucrat.*

Pentru un pricepător conștiințios condițiile acestea nici n'ar fi greu să se aducă în îndeplinire. Problemele de știință sunt azi bine lămurite, iar izvoarele acesteia încă s'au înlesnit. Avem peste tot o literatură bogată; limba ni-e purificată, grație marilor literați; stilul e curgător; iar ortografia e simplificată. Se așteaptă numai să vină *alesul*, care întocmai ca o albină, să culeagă și să alcătuească marea operă de regenerare. Lumea însă stă uimită, în așteptare, și nu înțelege, dece nu mai vine.

Când un lucru nu se desvoltă normal, omul este ispitit să scruteze, cari sunt piedecile, ce se pun în calea acestei desvoltări.

Ca un abiz îi stă în calea deslegării chestiunii manualelor de școală: 1. *Planul de învățământ.* 2. *Răslețirea autorilor* și 3. *Ordinele forurilor superioare școlare.*

Să le luăm pe rând:

1. *Planul de învățământ.* Autorul de manuale școlare nu poate să fie condus în o lucrare așa de importantă numai de principii generale, ci-i trebuie indigetări speciale, îi trebuie un călăuz, care să-l povățuească la tot pasul. Călăuzul acesta trebuie să fie planul de învățământ. Planul nostru de învățământ însă nu poate fi călăuz bun nici pentru un dascăl de rând, iar pentru un autor de cărți școlare nici pedeparte.

2. *Răslețirea autorilor.* Pentru asigurarea succesului unei scrieri didactice de valoare nu e de ajuns numai planul de învățământ, ori alte izvoare, ci este necesar și sfatul altor bărbați de școală, altor tovarăși de muncă, deoarece unde sunt mai mulți, sunt mai multe păreri: iar din ciocnirea mai multor idei numai lumină poate să răsară.

3. *Ordinele forurilor superioare școlare.* Referitor la manualele școlare sunt 2 ordinațiuni. Prima ordina-

țiune se referențe la cenzurarea manualelor de școală decătră profesori specialiști. Este un adevăr recunoscut, că un profesor poate să cenzureze un manual de școală mai mult din punct de vedere științific-literar, și mai puțin din punct de vedere metodic, ceea ce este mai important. Așadar partea aceasta le compete dascărilor. Dealtcum peste un manual de școală nu se poate aduce judecată dreaptă la moment, fie orice comisie erudită. Numai după ce e întrodus în școală și e pus în praxă, se poate aduce sentință meritorie, că oare e merit să trăească, ori e bun de aruncat în foc.

A doua ordinațiune încătușează libertatea dascărilor să folosească manuale cari doresc ei și le ordonează să folosească numai manuale tipărite în anumite tipografii și scrise de anumiți autori. În învățământ orice stavilă e în detrimentul aceluia. Apoi nu este iertat, când e vorba de cultura unui neam, să fie amestecate la mijloc interese materiale ori particulare.

Să ne fie permis în urmă să arătăm mijloacele, prin cari s'ar putea deslegă chestiunea manualelor școlare. Mijloacele acestea sunt:

1. *Reformarea în locul prim a planului de învățământ, ca să fie în toate privințele neexceptionabil, să fie o lucrare desăvârșită, o adevărată capodoperă.*

2. *Formarea unei societăți, independentă de orice corporațiune, a autorilor didactici.*

3. *Formarea unei comisii cenzurătoare a manualelor școlare, a cărei membri să fie în majoritate dascăli.*

În chipul acesta credem, se va putea deslegă chestiunea aceasta importantă. Iar delă deslegarea norocoasă a acestei chestiuni va depinde deslegarea altor chestiuni școlare, sociale și naționale.*).

I. S.

*) În timpul din urmă pe tema manualelor de școală au ieșit multe patimi urite la suprafață. Reproducem la acest loc un articol al redactorului nostru în această chestie publicat în anul 1906 în revista „Orizontul”. În învălmășala luptei desnădăjduite ce se dă, în care interesele materiale își ridică ca o hidră urită capul, poate se vor găsi anumite puncte luminoase, cari să contribue pentru a scoate o mare cauză școlară la lumină. Red.

Din anul trecut.

(Pro memoria).

S'a dus un an, să vină altul. Dar anul trecut a fost plin de dureri, fiindcă ne-a nimicit cele mai bune speranțe, ne-a răpit oameni mari, cu a căror pierdere nu ne putem împăcă ușor.

Rana dureroasă provocată prin depărtarea dintre cei vii a mult iubitului Caragiale abia s'a alinat, când o nouă durere copleșitoare ne aduse anul trecut.

Blândul poet al cugetării, Petru Cerna, care ne dase cele mai mari nădejdi, căci și-a săpat plugul adânc în ogorul literaturii noastre, dându-ne frumoase produse literare, s'a dus pe vecie dintre noi, pe pământul în care pribegise și-și dase sufletul bunul Caragiale. Cu el românimea pierduse un suflet mare.

Soartea nemiloasă nu întârziă a lovi și mai departe în noi. Pe urma lui doi frați de cruce ai aceluiaș pământ au trecut în împărăția veșnică. Ambii au fost trecut Carpații. Unul să trezească din letargie tinerele vlăstare ale neamului prin îndrumările sale înțelepte (Critice), iar celălalt pe coardele lirei românești să-i cânte trecutul, („Din zile mari“) dându-i speranțe în viitor, să-i cânte durerile și necazurile, alinându-i suferințele, să-i dea un îndemn la luptă nouă. În ziua triumfală, când falnicele legiuni reînviatale ale lui Traian făcură un mers triumfal, să reocupe pământul lui Mircea, cu cântecu-i pe buze (La arme!), cortegiul funebru le aduce trupul neînsuflețit al autorului cuvintelor, cari au deșteptat în ei vitejia strămoșească și i-au făcut eroi. Ostașii se opresc din marș, și dau onoarea cuvenită celuiice și-a împlinit atât de bine datorința pe-acest pământ. Așa s'a dus unul din acești doi ardeleni, cari împreună au muncit, și împreună au murit. S'a dus Iosif, în urma lui și Chendi.

Dar Vlaicu!! Acest erou al tehnicei românești a pornit pe altă cale, să ne facă mai vrednici de numele ce-l purtăm, cu aripile sale măestre a cucerit văzduhul, să arate streinilor, că mai avem speranțe de trăit, și'n piepturile noastre mai sunt aplicări spre nobil și bine. Acest înaintemergător al tehnicei noastre și-a scris în inimile noastre numele său prin minunata sa operă, căci cine-ar fi crezut, ca simplul fiu de țăran să fie măestrul cel mai desăvârșit

al aviaticei și să 'nvingă cu opera sa atâția concurenți vestiți (Aspern), cine-ar fi așteptat, ca modestul inginer să arate lumii culte, că'n uitatul Ardeal e un popor setos de progres. Dar când voiă să arate calea înfrățirii a celor două neamuri de acelaș sânge și aceeaș limbă, marele inventator se prăbușise sub uriaș-a-i creațiune.

Numărul celor destinați a-i urmă calea nu s'a împlinit, căci un alt martir trebuiă să incheie șireagul celor depărtați. Savantul, care în modesta-i chilie își adunase tot talentul și toată știința, să infiltreze în sufletul luminătorilor ai unui popor dornic de înaintare calea spre lumină, în marginile încăpătoare ale unor volume, în cari a întrunit pedagogia cea mai perfectă, cu scopul sublim, ca în pământul roditor al vlăstarelor tinere să răsără sămânța culturii viitoare, acest pedagog își închise ochii pe vecie deasupra operelor sale incheiate. *Dr. Petru Pîpoș* a împlinit șireagul mortuar al celor aleși în anul acesta.

S'au dus cu toții, dar viețuirea lor între noi n'a fost zadar-nică. Ne-au arătat, că limba noastră e atât de duiosă și atât de fermecătoare, încât cea mai sfântă datorință a noastră e să o păstrăm, ca pe cea mai scumpă comoară, cu care ne-a înzestrat Atotputernicul și e vrednică a ne sacrifica chiar și viața pentru ea. Ne-au cultivat mintea, ne-au făcut capabili de a ne însufleși pentru idealuri, de a ne iubi neamul și a admira strămoșii, să le putem fi vrednici urmași. Ne-au convins, că văzduhul poate fi cucerit și de Români, că idelle marilor pedagogi ne pot fi folositoare și nouă.

S'au dus cu toții în acest an, dar ne-au convins și ne-au întărit în credință, că martirii nu se sting înzădar, ci au căzut jertfă criteriului universal, că libertatea și desrobirea unui neam numai prin sângele sfânt al martirilor se înfăptuește și se întărește. Cu răposarea lor în anul acesta au împlinit vestita zicere a lui *Horățiu „Toți la un loc gândim“*, (avem să mergem) (Omnes eodem, cogimur), dar totodată au afirmat și mai vădit principiul marelui nostru îndrumător *N. Iorga*, că „*poporul nostru trebuie să trăiască*“.

Aurel Contrea.

Ploaia, grindina și zăpada.

Lecțiune practică din exercițiile de eugetare și vorbire.

Ținta. Iub. școlarii! Azi vom învăța, cum se produce ploaia, grindina și zăpada! Ce vom învăța? (Elevii vor avea să răspundă în ziceri complete și la înțeles).

Analiza. Ce am învățat, că se ridică din mări, lacuri, râuri etc.? (...aburi). Și ce știm, că se întâmplă cu aburii la răceală? (...se prefac în picuri de apă). Ce am zis, că numim negură? (...aburi răciți și învăliți în niște beșicuțe foarte mici și subțiri de apă, cari se pot vedea pe suprafața pământului). Dar cum numim negura, dacă plutește sus prin aer? (...nor). Așadar ce sunt și norii?

Sinteza. a) *Ploaia.* Fiți atenți! Ce facem noi, când ni sete? (...bem apă). Deunde avem noi apa? (...din fântână). Am putea noi trăi fără apă? (...n'am putea). Dar plantele pot crește fără apă? (...nu pot). Cum primesc plantele apa? (...ca ploaie). Deunde vine ploaia? Nu știți, dar veți ști îndată! Dacă privim sus spre cer înainte de a cădea picuri de apă, ce vedem plutind sus prin aer? (...nori). Și ce am zis că sunt norii? (...aburi răciți și învăliți în niște beșicuțe mici de apă, cari plutesc sus prin aer). Ce se întâmplă cu norii, dacă aerul e cald? (...se împrăstie). Dar cum mai poate fi aerul? (...rece). Și ce credeți, când norii vor ajunge la aer mai rece, ce se va întâmpla cu aburii din beșicuțele de apă? (...aburii din beșicuțele de apă se vor preface picuri de apă). Și ce credeți, picurii aceia fi-vor și ei așa ușori ca aburii, mai ales când sunt mai mulți? (...nu pot fi). Cum vor fi dar? (...mai grei). Pluți-vor și ei ca aburii sau ce vor face? (...vor cădea în jos la pământ). Și ce zicem noi, că se întâmplă atunci? (...zicem, că plouă). Așadar ploaia, fiilor, se produce așa, că plutind norii prin aer dau de ceva strat de aer mai rece, aburii din beșicuțele de apă ale norilor se prefac și ei în picuri de apă, cari fiind mai grei ca aburii cad jos la pământ, iar noi zicem, că plouă! Ce credeți, cum e ploaia? (...folositoare). Pentruce? (...dă plantelor umezeală și le ajută desvoltarea). Oare numai folositoare poate fi ploaia? (...poate fi și păgubitoare, dacă cade prea multă și la timp nepotrivit).

Aprofundarea materiei. Ce vedem plutind sus prin aer înainte de a cădea picuri de apă pe pământ? (...nori). Ce se întâmplă cu aburii din beșicuțele de apă ale norilor, dacă ajung la ceva strat de aer mai rece? (...se prefac în picuri de apă). Și picurii plutesc prin aer ca aburii? (nu plutesc). Dar ce fac? (...cad jos la pământ). Și ce zicem noi? (...zicem, că ploaie). Așadar cum se produce ploaia? (Vezi sistemizarea). Cum e ploaia? (...folositoare). Când zicem, că e păgubitoare? (...dacă cade prea multă și la timp nepotrivit).

b) *Grindina.* Ce am zis, că se întâmplă cu aburii, dacă ajung la ceva strat de aer mai rece? (...se prefac în picuri de apă). Așa e! Dar dacă picurii aceia încă s'ar întâmplă să ajungă în alt strat de aer de tot rece, ce credeți, ce s'ar întâmplă? (...ar îngheță). Așa e fiilor! Se întâmplă uneori — mai ales vara — că picurii de ploaie ajung în ceva strat de aer de tot rece, aici îngheată și cad jos ca niște globurile mai mici sau mai mari de ghiață. N'ați văzut și voi vreodată? (...am văzut) Vedeți, fiilor, globurilele acelea de ghiață se numesc grindină! Cum se numesc? (...grindină). Și cum erau părinții voștri, când a căzut grindină? (...întristați). Oare pentruce? (...pentrucă grindina strică sămănăturilor). Așadar cum e grindina? (...păgubitoare). Așa e! Grindina e foarte păgubitoare, deaceea oamenii trebuie să-și asigure sămănăturile la institutele, cari plătesc cu banii pagubele făcute de grindină.

Aprofundarea materiei. Ce se întâmplă cu picurii de ploaie, dacă ajung la ceva strat de aer de tot rece? (...îngheță). Și în ce se prefac? (...în globurile) Cum numim globurilele acelea de ghiață? (...grindină). Așadar cum se produce grindina? (Vezi sistemizarea). Cum e grindina? (...păgubitoare). Deaceea ce e bine, să facă oamenii cu sămănăturile? (...să le asigure).

c) *Zăpada.* Cum e aerul iarna? (...foarte rece). Ce cade iarna pe pământ? (...zăpadă). Ce ați dori voi să știți acum? (...că cum se produce zăpada). Băgați de seamă! Și zăpada se produce din aburi, dar fiindcă iarna aerul e de tot rece, aburii îngheată încă mai înainte de a se preface în picuri de apă, prefăcându-se în niște stelute frumoase, cari cad jos întocmai ca niște fluturei și noi zicem, că ninge sau cade zăpadă. Zăpada e folositoare iarna, pentrucă scutește sămănăturile de frig; dacă însă cade primăvara,

dupăce au înflorit pomii, e păgubitoare. Pomii se pot scuti de această primejdie, dacă oamenii adună pe lângă ei zăpadă multă, care, topindu-se mai târziu, întârzie (amână) înflorirea prea timpurie a pomilor.

Aprofundarea materiei. Când e aerul foarte rece? (...iarna). Ce cade iarna pe pământ? (...zăpadă). Și ce v'am spus, cum se produce zăpada? (Vezi sistemizarea). Cum e zăpada? (...folositoare). Pentruce? (...scutește plantele de frig). Când e păgubitoare? (...dacă cade primăvara) Mai ales la ce strică? (...pomilor).

Aprofundarea etică. Ce credeți, fiilor, cine face să se producă ploaia, grindina, zăpada și ca acestea să cadă pe pământ? (...D-zeu). Pentruce face D-zeu să cadă ploaie și zăpadă? (...ca să poată crește plantele, iar iarna să le scutească de frig). Și cine au lipsă de plantele acelea? (...oamenii). Deci ce v'oește D-zeu să ne facă nouă, când trimite ploaie și zăpadă la timp potrivit? (...bine). Dar oare ce v'oește D-zeu, când face să cadă grindină, ploaie prea multă și zăpadă la timp nepotrivit? (...să cerce credința oamenilor). Așa e fiilor! Toate se întâmplă cu voia și porunca lui D-zeu, El cearcă pe oameni, dar tot El îi și mângăie. Deaceea noi totdeauna trebuie să fim cu credință către D-zeu, să nu ne pierdem nădejdea în El, ci totdeauna să zicem: „Toate sunt bune, ce ne trimite D-zeu!”

Asocierea. Despre ce am învățat noi azi? (...că cum se produce ploaia, grindina și zăpada). Cari seamănă mai mult laolaltă? (...ploaia cu zăpada). În ce seamănă ploaia cu zăpada? (...ambele sunt folositoare, dacă cad la timp potrivit; ambele sunt păgubitoare, dacă cad la timp nepotrivit). În ce se deosebesc acestea două de olaltă? (...ploaia se produce din aburi din beșicuțele de apă ale norilor, zăpada din aburi ce îngheață înainte de a se preface picuri de apă; ploaia cade în formă de picuri, zăpada cade ca niște fluturi; ploaia dă umezeală, zăpada scutește plantele de frig). În ce se deosebește grindina de ploaie și zăpadă? (...ploaia și zăpada sunt folositoare, dacă cad la timp potrivit; iar grindina totdeauna e păgubitoare).

Sistemizarea. 1. *Ploaia* se produce așa, că plutind norii prin aer dau de ceva strat de aer mai rece, aburii din beșicuțele de apă ale norilor se prefac și ei în picuri de apă, cari fiind mai

grei ca aburii, cad jos la pământ, iar noi zicem că plouă. 2. *Grindina* se produce așa, că picurii de ploaie ajung în ceva strat de aer de tot rece, aici îngheață și cad jos ca niște globulele mai mici sau mai mari, iar aceste globulele de gheață le numim grindină? 3. *Zăpada* se produce așa, că iarna fiind aerul de tot rece, aburii îngheață încă înainte de a se preface în picuri de apă, prefăcându-se în niște steluțe frumoase, cari cad jos întocmai ca niște fluturi, iar noi zicem, că ninge sau cade zăpadă.

Aplicarea. Fiilor! Ce ați văzut, că se ivește pe cer câteodată vara, după ce înceată ploaia? (...curcubeul). Și ce cred unii oameni despre curcubeu? (...că el bea apă din mări și apoi o varsă pe pământ). Apoi deacolo vine ploaia? (...nu deacolo). Dar ce știm noi, că cum se produce ploaia? Cum e ploaia? Când e păgubitoare? Cum se produce grindina? Cum e grindina? Contra grindinei ce e bine să facă oamenii cu sămănăturile? Dar zăpada cum se produce? Cum e zăpada? Când e păgubitoare? Deaceea ce e bine să facem iarna cu pomii?*)

Petru Roșu
inv.

Exerciții intuitive.

(Cl. I.)

(Continuare).

Animale de casă.

Cănele.

Aproape pelângă fiecare casă este câte un câne. Acesta e *câne de casă*.

Vânătorii încă au câni. Aceștia sunt mai înalți; picioarele lor sunt mai subțiri, peste pânțele sunt mai subțiri. Aceștia sunt *co-po-ii* și *o-ga-rii*. Pelângă turme încă se află câni. Aceștia sunt cu mult mai puternici, deaceea se numesc *zăvozi*. Așadară câinii după mărime sunt mici și mari; iar după întrebuințare sunt

*) Publicăm această prelegere practică cutoatecă nu întrunește toate condițiunile unei prelegeri de model, din motivul, că este scrisă de unul dintre cei mai diligenți dascăli ai noștri, și pe astfel de oameni credem, că e lucru cuminte a-i împintena la muncă. *Red.*

de casă, de vânat și de turmă. Cânele are simțiri foarte fine. Mirosul lui e atât de ager, încât poate găsi cu ușurință urma stăpânului și a vânatului. Tot asemenea are auz foarte fin. Cel mai mic șgomot îl deșteaptă din somn.

Cânele se nutrește mai ales cu carne, deaceea zicem, că e animal *car-ni-vor*. Carnea o sfășie cu dinții cei puternici. Corpul cânelui are culoare diferită. Mulți au îmbrăcăminte lănoasă, mișoasă, flocoasă.

Cânele este un animal foarte isteț, el însoțește în tot locul pe stăpânul său. Pe acesta îl scapă adeseori dela primejdie. Deaceea cânele trebuie îngrijit: să-i dăm de mâncare, să nu-l batem, să nu-l chinuim. Câinii sufer de turbare. Cânele turbat nu latră, ci urlă. Din gură îi curg mereu bale. Nu are stare și alinare. Se bate într'una cu ceilalți câni. Să vă feriți de câni turbați!

Dacă-l chem, el vine

Oriunde cu mine.

Ce e?

Pisica.

Pisica este un animal frumos. Capul, trunchiul, picioarele și coada sunt foarte bine potrivite. Părul ei e frumos și moale. Ea îl ține totdeauna în curățenie. Mai ales dimineața își netezește părul și-l aduce în ordine. În gură are dinți ascuțiți, cu cari sfășie carnea. Pisica încă e animal carnivor.

Pisica ține ghiarele ascunse în vârful degetelor, ca în niște teci; ea le scoate numai când vrea să sgarie pe cineva, ori să prindă vânatul. Cu ajutorul ghiarelor, când e urmărită de vreun câne, se aruncă în arbori.

La tălpi are niște perinițe și când umblă nu face nici un șgomot. Așa stă ea la pândă prin poduri și peafară după șoareci și după pasări mai mici. Când zărește ceva, se apropie tiptil și târîndu-se pe burtă, face o săritură sprintenă și cu ghiarele închează sârmanul șorecel sau nevinovata păsărică. Cu prada se joacă mai mult timp, fără a o omori. Pisica e animal *răpitor*. Pisica trăiește în tot locul. Ea se alipește tare de casă și de om. Îi place, să petreacă pelângă soba caldă. Aci se simte bine și toarce.

Prieteni de casă,
Umblă pe sub masă;
Când se întâlnesc,
Rău se mai sfădesc.

(Cănele și pisica).

Vaca.

Vaca din frunte are răsărite două coarne strâmbе, spre vârf mai subțiri, pe dinăuntru goale. Cu coarnele se apără. La gât are o piele ce spânzură *bâlți*. Copita e despărțită în două degete mari.

Hrana o înghite abiă amestecată și apoi iarăș o întoarce în gură spre a o mai amestecă odată; atunci vaca rumegă. Vaca este animal *rumegător*.

Partea bărbătească se numește *bou*, partea femească *vacă*. Fătul *vițel*, dela doi ani *junc*, *junincă*. Vara petrece mai mult în cirezi.

Vaca se nutrește cu iarbă, fân, otavă, tului, paie. Vaca ne dă lapte. Din lapte se face: brânză, unt, caș, smântână. Boul trage carul și plugul. Dupăce le junghiem, din carne se face supă, friptură. Din pielea lor se fac opinci, tălpi, curele, hamuri. Din părul lor se fac perini și se umplu scaune și alte mobile. Din coarne se fac plese, pieptene, nasturi. Iarna petrece mai mult în grajd.

Vaca trebuie bine îngrijită: dat de mâncare și adăpată la vreme. Grajdul să fie curat. Gunoii să fie scoși afară. Păreții să fie văruiți. În timp frumos ferestrele și ușa să fie deschise, ca să vină aerul cel curat.

*

Cât trăiește,
Lumea hrănește.

(Boul).

Zece strâng,
Patru plâng.

(Mulsul).

Oaia.

Oaia e mai mică decât vaca. Corpul ei e acoperit cu lână albă ori neagră. Lâna oii e lungă, deasă, crețată. Picioarele sunt

subțiri, slabe, au patru unghii, dintre cari calcă numai pe două, pentru că celelalte n'ajung pe pământ. Unghiile pe cari calcă sunt despicate. Oaia mănă iarbă, frunze, muguri, fân. E animal rumegător. Partea bărbătească se numește *berbec*, iar fătul: *miel*, *mioară*.

Oaia e animal pașnic și fricos. Un câne e în stare să sperie o turmă întreagă de oi. Oaia ne dă lapte gustos. Din laptele ei se fac brânzeturi, caș, unt ș. a. Carnea ei e foarte gustoasă, mai ales cea de miel. Din săul ei se fac lumânări. Din mațe coarde la vioară. Oile petrec în turme. Turma o păzește ciobanul. În fiecare turmă este și câte un zăvod.

*

Am un car cu fân, ce merge
pe patru restei.

(Oaia și lâna).

Calul.

Calul e cel mai frumos animal între animalele noastre de casă. Are cap mic, lungăreț, gât încovoiat cu coamă frumoasă, urechi mici, ascuțite, ce le mișcă cu mare înlesnire. Trunchiul e lungăreț, svelt, cu spinare puțin așezată. Picioarele lungi, subțirile și svelte. Piciorul are numai o unghie mare, *copită*, pe care faurul bate *potcoava*. Coadă e lungă și păroasă. Caii au păr de felurite colori. Îngrijii bine, au păr scurt, lucitor. Bărbătușul se numește *armăsar*, femeiușca *iapă*, fătul *mânz*. Se nutrește cu iarbă, trifoiu, fân, otavă, dar mai ales îi place ovăsul. Calul e foarte sprinten, deaceea se folosește la trăsură, la călărit, în răsboaie. El e curagios și credincios.

*

Patru fug și două atârnă.

(Călărețul și calul).

Porcul.

Porcul are un cap mare cu un bot subțiat spre râtul, cu care scurmă pământul. Ochii mici, urechile mari uneori blejite. Trunchiul său e greoiu, cu păr aspru, pe spinare cu coamă. Picioarele sunt scurte și subțiri, cu două unghii mai mari și două mici. Porcul e foarte mîncăcios; mănă orice, dar mai ales cu-

curuz. Se tăvăleşte prin noroiu. Bărbătuşul se chiamă *vier*; femeiuşca *scroafă*; feţii *purcei*. Porcul se îngrăşe iute. Din carnea lui se pregătesc cârnaţi, sângereţi, şunci, pe cari le pun oamenii la fum. Din piele se fac opinci şi ciururi. Din păr perii şi pământufuri.

*

Cine geme toată ziua
fără să fie bolnav? (Porcul).

Cocoşul şi găina.

Cocoşul şi găina sunt pasări de casă. Cocoşul are cap, gât, trunchiu, coadă, două aripi şi două picioare. Corpul întreg e acoperit cu pene. Capul e rotund şi se sfârşeste într'un cioc tare. Pe creştet are o creastă roşie, sub barbă *bărbiile*. Ochii şi-i acopere cu pleoapa din jos, cea deasupra îi lipseşte. Urechile sunt ascunse sub pene. La coadă are nişte pene încovoiate în formă de secere. La picioare are patru degete, dintre cari trei stau înainte, iar unul îndărăt, iar deasupra cocoşul are un pinten. Cocoşul cântă voios prin curte. Când găseşte grăunţe sau insecte, chiamă găinile, să le mănânce. De multeori se întâmplă, că în curte vine vreun cocoş străin. Atunci aceştia atâta se bat întreolaltă, dacă nu-i despărţim, până se încruntă. Muiereuşca se numeşte *găină*. Aceasta ouă. Din ouă scoate pui. Atunci se numeşte *cloşcă*. Cocoşul şi găinile se nutresc cu sămânţe: grâu, curuz, ovăs, săcară. Se mai nutresc apoi cu vermuleţi, musculiţe şi insecte. Carnea lor e foarte gustoasă. Din penele lor se fac perini.

*

La cap pieptene,
La trup pepene,
La coadă secere,
La picioare
Râşchitoare. (Cocoşul).

Raţa şi găscă.

Raţa şi găscă încă sunt pasări de casă. Raţa are un cap gros şi un cioc lat. Trunchiul e gros şi greoiu acoperit cu pene. Picioarele sunt scurte şi subţiri. Între cele 3 degete dinainte se

află o pielită, cu care rața înoată. Rața e *pasăre innotătoare*. Rața trăiește mai ales prin râuri, lacuri și bălți. Deacolo prinde pești, vermi ș. a. Carnea ei e foarte gustoasă.

Bărbătușul se numește *răfoiu*. Cu rața seamănă și găscă. Găscă e mai mare decât rața. Grumazul ei e mai lung, ciocul mai puternic decât al raței. Bărbătușul se numește *gânsac*; feții *boboci*.

Porumbelul.

Cap rotund, frunte boltită. Ciocul drept, la vârf boltit, la rădăcină o umflătură, în care se află nările. Ochii mari, rotunzi; urechile nu se văd de pene. Trunchiul e oval, cu gușă la piept, cu două aripi lungi. Femeiușca se numește *porumbiță*. Ea ouă două ouă, pe cari le clocește împreună cu porumbelul. Puii, când îi scoate, sunt golași și orbi. Atunci îi nutresc părinții cu un fel de lapte, ce se produce în gușă. Mai târziu cu tot felul de grăunțe. Porumbii iubesc peste măsură curățenia.

Rândunica.

Rândunica e o pasăre mică și dragălașe. Ea petrece numai vara la noi. Toamna călătorește în țările cele calde este *pasăre călătoare*. Capul ei e mic, ciocul scurt și lătăreț. Gâtul e rotund și trunchiul lungăreț și oval. Aripile au pene plutitoare foarte lungi, deaceia zboară foarte repede. Coadă e lungă și despătată în două, ca o furculiță cu două coarne bifurcată. Fruntea și bărbiile au culoare ruginie închisă, penele pe spate sunt negre, iar pe pânțele ruginie-deschise. Ea își face cuibul pela streșini cu mare măiestrie, din pământ muiat cu scuipat. La o lature a cuibului lasă o gaură pentru intrare. Pe dinăuntru îl căptușește cu pene. Ouăle le clocește 14 zile. Puii îi nutrește cu muște, fluturi, gândaci și insecte, pe cari le prinde în sbor. Să nu stricați cuiburile pasărilor!

Păsări vrednice.

Un vultur	Un cocos
Dă grâu la ciur.	Toarnă'n coș.
Un cioroiu și o cioară	Găina
Duc un sac la moară.	Strânge făina.

Rândunica	O barză schioapă
Dă cu lopăţica.	Aduce apă.
O răţişoară	Două găşte
Mătură prin moară.	Fac găluşte.
Răţoiul	Două curci
Strânge gunoiul.	Torc din furci.
Două rândunele	Iar curcanul,
Adună surcele.	Mitocanul,
Un boboc	Se preumblă prin casă
Suflă'n foc.	Cu gândul la masă.

Corpul omenesc.

Părţile corpului omenesc sunt: capul, grumazul, trunchiul, mâinile şi picioarele.

Părţile capului sunt: creştetul, ceafa, părul, tâmplile, faţa. Pe faţă se află fruntea, nasul, gura, ochii, urechile, barba.

Părţile gurii sunt: buzele, dinţii, fălcile, limba, cerul gurii. Părţile ochilor sunt: bulbul, pleoapele, genele şi sprâncenele. Părţile urechii sunt: scoica urechii, membrana. Părţile trunchiului sunt: pieptul, pântecul, spatele, şelele, coastele. Părţile mâinilor sunt: umerii, braţele de sus, braţele de jos, coatele, palma, dosul şi degetele. Părţile picioarelor sunt: soldul, partea de sus a piciorului, genunchile, pulpa, fluierul, ouăle, gleznele, călcâiul, talpa, degetele cu unghiile.

Corpul omenesc e acoperit cu piele. Sub piele se află carnea. Carnea e roşie şi moale. Sub carne se află oasele. Oasele sunt tari şi albe. În corpul omenesc se află şi sânge. Sângele e roşu şi curgător.

*

Ce fiinţă umblă dimineaţa în patru picioare, la prânz în două picioare, iar seara în trei? (Omul).

Cele 5 simţuri.

Cu ochii *vedem*. Ochii sunt lumina corpului.

Oamenii, cari nu văd, se numesc *orbi*. Cu urechile *auzim*. Oamenii, cari nu aud, se numesc *surzi*. Urechile trebuie ţinute curate. Să nu ne scobim cu obiecte ascuţite în urechi. Cu nasul *mirosim*. Nasul încă trebuie ţinut curat. Să nu ne scobim cu

obiecte ascuțite în nas. Cu gura *gustăm*, mâncăm și vorbim. Noi *gustăm* cu limba și cu cerul gurii. Oamenii, cari nu pot vorbi, se numesc *muți*. Gura trebuie ținută curată. După fiecare mâncare trebuie să ne spălăm în gură cu apă curată.

Cu mâinile *pipăim*. Noi mai simțim cu corpul întreg. În reg corpul trebuie ținut curat. Corpul trebuie spălat tot des cu apă rece și curată. În pielea corpului se află niște găurele mici (pori), prin cari ies sudorile. Dacă corpul nu se ține curat, porii se astupă și atunci ne bolnăvim.

Vederea, auzul, mirosul, gustul și pipăitul se numesc *cele cinci simțuri* ale omului. (Va urmă.)

OFICIOASE.

Influența familiei în educațiune.*)

Omul, pentruca să poată corespunde chemării sale pe acest pământ, adecă pentru a-și desvoltă puterile sale fizice, intelectuale și morale, până a le apropiă de perfecțiune, este înzestrat de Dumnezeu cu un organism de o așa construcție, că-i face posibilă câștigarea multor însușiri.

Înzestrat fiind organismul său cu aceste însușiri, el, omul, îndeosebi de celelalte ființe de pe pământ, e cel mai dispus spre imitațiuni, cel mai în stare a-și apropiă atât știința, cât și modul de viețuire și lucrare al acelorora, cu cari este în contact.

Deaceea se zice, că educațiunea este operă de exemplu și deprindere. Prin exemplu copilul imitează, fără să știe sau să-și dea seamă, până și cele mai neînsemnate manifestări ale acelorora, cari îl au sub ochi sau cari au asupra-i vreo autoritate sau influință.

Exemplele sunt întâmplări concrete, ce se prezintă copilului voluntar sau involuntar, spre a le privi și intui.

*) Adnex la protocolul adun. gen. sub litera J.

Ele au o influință mult mai mare decât orice învățatură dată prin cuvinte, și iată pentru ce: prin exemple se arată nu numai că ceva trebuie să se facă, dar se vede, că se poate face și cum se poate face. Urmează deci, că ele exercită asupra copiilor și în special asupra simțului lor de imitație și chiar asupra ambițiunii lor, o admirabilă putere atractivă, precum o arată și zicătoarea veche: vorbele mișcă, exemplele atrag. Putem zice, că tot ce învață copilul, prin exemple învață. Prin exemple învață a vorbi, a umbla, a-și întrebuiți mâinile și a isprăvi toate lucrările, atât acelea ce și le alege singur, cât și cele ce i se impun. Oare care va fi modelul viu, pe care încă din pruncie îl au copiii înaintea lor și se silesc a-l imita? Care, decât părinții? De aceea părinții sunt cei mai îndatorați a-și regula viața lor, a fi foarte atenți asupra întregii lor conduite față cu copiii; căci aceasta o cere nu numai demnitatea lor de oameni, ci și pentru că sunt cei dintâi factori, cari au să influențeze prin exemplul lor în toate privințele, și înaintea altora, asupra copiilor lor; dacă mai ales țin, ca aceștia să devină membri demni ai societății și oameni fericiți.

Înșușirile sănătoase și nobile, ce dorim să le câștige copilul pentru viață — cum e curățenia, cumpătarea, ordinea și regularitatea, hărnicia, afabilitatea, simțul religios sau moral — trebuie să le presupunem la părinți și, în oarecare măsură, la toți aceia, cari trăiesc în aceeași familie. E peste putință, ca un copil, care trăiește într-o familie rea, fără rânduială în lucruri, fără simț religios, să se poată apropia de idealul perfecțiunii în educațiune.

Părinții sunt datori mai departe să deprindă pe copii de mici spre fapte bune; căci numai așa vor forma încă din copilărie un capital moral al fiilor lor, care le va servi de pavăză în vârtejul traiului de mai târziu.

Deprinderea este o lucrare repetită de mai multeori în una și aceeași formă, având drept menire a deveni o îndemânare. E lesne de înțeles, că la început orice lu-

crare de acest fel se poate face decâtă copil cu multă greutate și adesea în mod mehanic.

Dar dacă ea se repetă de mai multeori, atunci se îndeplinește cu mai multă ușurință și cu mai multă plăcere, așa, că în cele din urmă ea devine o trebuință.

Din cele spuse urmează, că din lucrările, cu cari copilul se deprinde și se dedă, se nasc înclinări tot așa de puternice, ca și cele naturale, ca cele înnăscute.

Pildele, ce unii părinți dau copiilor lor în unele privințe sunt, nu se poate mai rele; iar silințele, cear trebui să depună pentru a-i deprinde cu bunele moravuri, sunt așa de slabe și de rari, că aproape nu se văd. O scădere păgubitoare, ce se observă în moralitatea generală, este scăderea sentimentului religios.

Oricât de materialști am fi, sunt momente în viața omului, în cari el simte, ghicește în sine, ceva nepieritor, ceva, care într'o zi — ziua morții — va bate din aripi și va sbură spre o altă patrie, cum o chiamă puțin împoartă.

Acel ceva are nevoie de hrană, are nevoie de pregătire pentru lungul drum, ce va face. Acea hrană este sentimentul religios. De scăderea sentimentului religios nu trebuie acuzată nici biserica, nici servitorii ei, ci numai familia, care-și face fală din lipsa de reverință și religiozitatea copiilor ei.

În alte părți se spune, că duminica capul familiei adună în jurul său pe ceilalți membri și împreună cetesc și interpretează biblia și-și făuresc norme de conduită morală după percepțiile evangheliilor. La noi, unde se pomeneste așa ceva? n câte — nu la sută, ci la miia de case veți găsi o biblie, sau o altă carte cu conținut religios? Altfel de cărți, cu alt conținut află pe toate mesele.

În privința curățeniei, care este temelia sănătății și trupești și sufletești, în niște instrucțiuni pedagogice am cetit următoarele șire:

Elevii să aibă hainele îngrijite, fața și hainele curate, părul pieptănat. Curățenia e o virtute? Ceva mai frumos nu se poate! Decât, idea de virtute implică în sine

idea de învăț, de deprindere la bine, de luptă contra răului; fiindcă virtutea nu e nicidecum înăscută, nu e o dispoziție naturală.

Curățenia deci trebuie învățată, oricât de grele i-ar fi începuturile. Oare aceste începuturi decând datează ele? Decând copilul pășește pragul școlii? Atunci e prea târziu! Cu toate mijloacele ce le aplicăm, cu toate pedepsele ce aplicăm, mulți copii — aproape majoritatea — vin la școală într'o stare de necurătenie îngreșătoare. Urechile, gâtul și toate organele exterioare ale corpului, în starea de murdărie în care se află, îți inspiră credința, că niciodată n'au fost spălate. Tot asemenea și cu hainele. Cine e de vină în acest caz? Școala sau familia? Negreșit că cea din urmă. Căci dacă părinții ar fi supravegheat toate mișcările copilului încă decând el face primul pas; dacă din pruncie i s'ar fi dezvoltat simțul de curățenie și îngrijire corporală; ajuns la etatea de școală, în puterea deprinderii, ar căuta să se poarte curat. Nouă, învățătorilor, nu ne-ar rămânea altceva de făcut, decât să continuăm a conserva tradiția de curățenie, cu care au venit copiii deacasă, dezvoltând și perfecționând simțul estetic și îngrijirea de sine.

Lipsa de activitate folositoare se observă la mulți din copiii noștri. Afară de copiii claselor de jos, cari tot mai ajută pe părinți la lucrările lor, sau fac mici servicii pelângă casă, încolo, copiii oamenilor cu stare bună materială sunt crescuți în vederea unui viitor traiu bun, care nu se întvede deloc și în care ei nu vor avea altceva de făcut, decât să comande. Asemenea copii se simt rușinați, dacă ar pune mâna pe coada securii sau pe ferestruu, spre a-și exercita forțele lor asupra grămezii de lemne din curte. Tot astfel s'ar simți rușinați, dacă ar pune mâna pe sapă sau pe greblă. Pentruca să se fortifice acești copii, cer biciclete sau aparate de gimnastică sistematice, și apoi părinții caută să le facă pe voie, căci așa trebuie crescuți copiii în ziua de azi!

Hălmagiu.

Mihail Vidu.

Probleme și chestiuni ce ne privesc.*)

Dacă ne vom pune întrebarea, că: ce este educațiunea, vom sta pe loc și nici după o pauză mai îndelungată nu-i vom afla definiția adevărată, deoarece câți bărbați preocupați cu chestiuni de educațiune, aproape fiecare i-a dat definiția după părerea și convingerea sa individuală. Așa d. e. Plato se exprimă astfel: „Educațiunea e un lucru mare“. Această definiție — deși exprimată numai în câteva cuvinte — cuprinde în sine mult adevăr, fiindcă nimenea nu poate contesta adevărul, că educațiunea este lucru mare, atât în ce privește importanța, cât și dificultatea ei. Cu toate acestea nu ne lămurește pedeplin.

O definiție, care ne lămurește mai pedeplin, ar fi următoarea: „Educațiunea este arta, prin care conștiința influențează asupra inconștiinței cu scop de a-i determina voința spre fapte bune, a-i forma caracterul moral“. Din această definiție, nu numai că cunoaștem scopul educațiunii, ci ne convingem și despre faptul, că ea, (educațiunea), este îndreptată asupra individului inconștient, adică aflător în formațiune, nu numai fizică, ci și spirituală. Deaci reiese, că educațiunea nu se va putea apropia cât mai mult de realizarea scopurilor urmărite, cunoscând legile și fenomenele, după cari se dezvoltă individul încredințat ei. Cu studiarea acestor legi și fenomene se ocupă științele auxiliare ale pedagogiei. Dela progresul acestora depinde perfecționarea pedagogiei, despre care se poate zice, că este cea mai încurcată știință.

Considerând, că educațiunea este de o deosebită importanță în viața omenească, și că dela dânsa depinde viitorul națiunilor și statelor, omenimea îndecursul tuturor timpurilor i-a dat atențiunea cuvenită, inzistând pelângă perfecționarea pedagogiei, care are să-i servească educațiunii. Unul dintre cele mai nouă curente pedagogice, este curentul pedagogiei experimentale. Scopul ade-

*) Adnex la protocolul adun. gen. sub litera L.

renților al acestui curent pedagogic este, de a pătrunde cât mai adânc în cunoașterea legilor, după cari se dezvoltă individul încredințat educațiunii. Pentru cercetarea acelor legi și fenomene, o mulțime de aderenți ai acestui curent sunt constituiți într'o societate.

În cele următoare voi expune unele păreri ale ader. ped. exp., despre automatism și unele rezultate obținute în urma experimentărilor fiziologice.

I. Automatismul în educațiune și instrucțiune.

La început am zis, că definiția adevărată a educațiunii nu o putem afla. Despre acest adevăr ne convingem și mai mult, dacă vom aminti și cea mai nouă definiție, dată de G. Le Bou. Acest aderent al pedagogiei experimentale pune în fruntea unui operat de al său, următorul motto: „Educațiunea este arta, prin care facem, ca conștientul să treacă în inconștient”. Această definiție va produce în eul celui ce nu-i cunoaște rostul o adevărată surprindere și sigur se va întreba: cum e posibil, ca din conștient să facem inconștient? Noi știm — va continua dânsul, — că educațiunea este îndreptată asupra individului inconștient, cum apoi să-l facem și mai inconștient?

Asupra acestor nedumeriri ne atrage atențiunea și ne lămurește un alt aderent al ped. experimentale, prof. Lay dela școala normală din Karlsruhe, care vorbind despre automatism susține următoarele: „Fiecare exercițiu școlastic trebuie ca să fie executat mai întâiu în toate detaliile și cu cea mai mare luare aminte, apoi treptat, treptat, prin obișnuință el va dispărea din conștiință și va deveni *ceva automatic*. Când un exercițiu oarecare a atins acest din urmă stadiu, este executat de școlar cu mai multă rapiditate și fără oboseală. Numai astfel forțele vii ale conștiinței pot fi utilizate spre a realiza nouă progrese. Acest fapt e mai pronunțat în ceea ce privește învățământul limbii: acela, care pentru a vorbi ori a scrie o limbă, trebuie să se călăuzească de regu-

lele învățate, neavând la îndemână numărul cerut de cuvinte, pe cari să le repete fără ezitare, acela în realitate nu posedă încă limba; îi lipsește preciziunea, siguranța, rapiditatea, ușurința în expresii, cari nu sunt alta, decât semnele automatismului sau ale obișnuinței“.

Așadar definiția de mai 'nainte a educațiunii o putem înțelege așa, că toate cunoștințele să fie atât de exercitate, încât să se prefacă în a doua natură a elevului. Elevul așa să fie de obișnuit cu cunoștințele câștigate, încât să le poată aplica în mod automatic, inconștient.

Dupăce cunoaștem această părere a aderenților ped. experimentale despre automatism, să ne permitem a o analiză din două puncte de vedere: educativ și instructiv, pentru de a ne convinge, că întrucât este și întrucât nu este acceptabil și de recomandat automatismul în arta educațiunii și instrucțiunii.

a) Din punct de vedere educativ.

Este știut, că dacă repetăm unul și acelaș lucru în una și aceeaș formă de mai multeori, atunci acel lucru se prefacă — cum ai zice — în a doua natură a noastră și-l săvârșim adeseori și în mod inconștient, automatic. Să aducem un exemplu. Băiatul cel mic își duce degetul la gură și-l sugă. Mama îi permite acest lucru, când băiatul e mic, pentrucă în timpul acela el nu plânge, iar ea își poate împlini lucrurile casnice în liniște. Și ce se întâmplă? Băiatul se obișnuște cu ducerea degetului la gură în așa măsură, că nu se poate desvătă nici dupăce devine mărișor și înțelege, că așa ceva nu este frumos. Dojana mării, ori dacă vine la școală (ceea ce ni se întâmplă adeseori), a învățătorului rămâne timp foarte îndelungat fără rezultat, deoarece el săvârșește acel lucru în mod inconștient, automatic.

În urma acestui exemplu să ne punem întrebarea: din punct de vedere educativ este acceptabil și de recomandat automatismul? La această întrebare trebuie să

răspundem, că da, din punct de vedere educativ este acceptabil. Este corect d. e. a obișnui pe elev a face fapte bune, a reproduce și aplica învățăturile extrase din istorioarele morale predate, a rosti și a se supune poruncilor d-zești în mod automatic. Este de recomandat automatismul cu deosebire, când e vorba de obișnuirea elevului la ordine și disciplină. Părinții vor purcede foarte bine atunci, când vor obișnui pe băieții lor încă din cea mai fragedă etate să se roage lui D-zeu, totdeauna înainte de mâncare și de culcare; tot așa și după mâncare, ori după sculare, astfel, că acest obicei să devină în a doua natură a lor. Iar exemplul nefavorabil al societății, în care vor ajunge, să nu-i poată desvâța dela acel obicei bun, întocmai cum mama și învățătorul n'au putut desvâța pe băiatd ela obiceiul de — a-și duce degetul la gură.

b) Din punct de vedere instructiv.

Nu tot așa putem susține despre automatism, când e vorba de instrucțiune în școala populară. Adevărat, că sunt unele obiecte de învățământ și lecțiuni, cari au de scop îmbogățirea minții elevului cu cunoștințe practice și de folos în viață. Aci trebuie să recunoaștem, că e de recomandat automatismul. Este corect d. e., ca în mod automatic să dispună elevul peste tabela înmulțirii, să folosească cuvinte frumoase în vorbire și scriere (compunerea epistolei) și a rezolvă exemple practice din socoată și geometrie. Dacă elevul nu va dispune peste astfel de cunoștințe practice în mod automatic, atunci el nici nu se va putea folosi de ele în viață, ci totdeauna și la tot pasul va fi silit a recurge la ajutor străin. Reiese deci concluzia, că automatismul este recomandabil și în instrucțiune atunci, când e vorba de cunoștințele necesare în viață și unde nu se poate delătură, ivindu-se de sine.

Dacă vom intra însă în unele școale de-ale noastre, vom constată, că automatismul se aplică în mod exa-

gerat. În unele locuri se aplică chiar și la învățământul intuitiv, deși acesta nu urmărește scopul de a da cunoștințe sistematice pentru viață. Unii învățători provoacă pe elevi, să vorbească despre un obiect oarecare, sau să facă comparația între două obiecte, întocmai cașicând ar recită o poezie sau ar ține discurs. Tot de această părere a fost condus și un domn comisar, care observând, că în școlile cercetate de d-sa, această procedură nu se aplică, în tot locul a făcut una și aceeaș observare, anume: „Puneți elevul, ca independent să vorbească despre un obiect oarecare, sau să facă comparația între două obiecte, deoarece numai astfel i se dezvoltă judecata“. Acomodându-ne acestei observări — care se referă la învățământul intuitiv, — cum vom lucra și ce vom face? Așa se vede, că vom repeta descrierea obiectului predat *în una și aceeaș formă*, pânăcând elevul îl va ști descrie independent. Descrierea respectivului obiect va deveni pentru elev ceva automatic, fiindcă este repetată de mai multeori *în una și aceeaș formă*. Iată un lucru fără rost și o procedură greșită. Este lucru fără rost, fiindcă învățământul intuitiv nu urmărește scopul de a da cunoștințe folositoare în viață. Mai ales ne surprinde afirmația, că: „astfel i se dezvoltă judecata elevului“. Această afirmație este greșită. Noi reproducem rugăciunea „Tatăl nostru“ independent, fără a simți, că judecata noastră se dezvoltă. Judecata elevului este activă, când predăm cutare lecțiune și ne folosim de forma de predare euristică, când lecțiunea nu este de tot cunoscută. Dar dupăce am predat lecțiunea cutare după toată forma și regula, deși o va reproduce independent tot în aceeaș formă, nu-i dezvoltă judecata.

Greșeala procedurii amintită nu conzistă numai în aceea, că nu dezvoltă judecata. O astfel de procedură — dupăcum zice dl St. Kiritzescu în „Chestiuni de educațiune și didactică experimentală“ la pag 71 — „tocește impresiunile, slăbește curiozitatea și astfel face pe elev indiferent“. Deci se abate dela o cerință foarte în-

semnată a pedagogiei moderne. Noi știm, că succesul instrucțiunii depinde foarte mult dela interesul, ce-l manifestă elevul față de cunoștințele predate. Acest interes trebuie să-l deștepte în elev învățătorul prin procedurile cele mai acomodată. Deșteptând interesul, ne asigurăm voința și atențiunea elevului. Și acum să ne punem în-trebarea: cum va fi elevul față de acel obiect, pe care-l descrie în mod automatic? Natural, că — dupăcum se zice și mai sus — de tot indiferent, fiindcă nu deșteaptă curiozitatea și interesul. Va fi întocmai ca noi oamenii, cari, când am văzut prim dată un lucru oarecare l-am privit cu atențiune, iar dupăce ne-am obișnuit cu el nu l-am mai privit. Așa d. e., mai deunăzi ne-a atras atențiunea, ne-a deșteptat curiozitatea automobilul. Azi ne privește mai mult aeroplanul. Mâne-poimâne însă va trece și acesta pe deasupra noastră, fără să ne preocupe, întocmai ca o pasăre, cu care suntem prea obișnuiți. Tot aceea, cu ce suntem prea obișnuiți, nu deșteaptă curiozitatea și interesul; iar dacă acestea lipsesc, nu ne putem asigura voința și atențiunea elevului. Interesul trebuie deșteptat în elev nu numai față de cunoștințele și lecțiunile nouă, ci și față de cele cunoscute, amplificându-le și pe acelea — dupăcum zice dl Kiritzescu — totdeauna cu ceva nou, pentrucă „ceace ne interesează mai mult, este o fericită amestecare de cunoscut și necunoscut“ — se zice în „Introducere în pedagogia lui Herbart“ de Chr. Ufer la pag. 39. — Adecă să purcedem astfel, ca elevul totdeauna să simtă, dupăcum zice poetul: „Toate-s vechi și nouă toate“.

În general astfel avem să purcedem în arta instrucțiunii. Dar am zis mai înainte, că automatismul este acceptabil și în instrucțiune atunci, când e vorba de acele obiecte de învățământ, cari urmăresc și scopul de a da cunoștințe folositoare în viață. Cum am înțeles eu această afirmație? Iată cum! Când tratăm din socoată o regulă oarecare (d. e. regula asociațiunii), scopul nostru este, ca și elevul să știe aplică acea regulă în

vieată, fără ajutorul nostru. Deaceea o repetăm de mai multeori în una și aceeași formă, fiindcă numai astfel se poate. Și ce se întâmplă? Acea ce s'a întâmplat cu băiatul, care și-a dus degetul la gură: *aplicarea* regulei respective va deveni ceva automatic, fiindcă tot aceeași repetăm în una și aceeași formă, ni se preface în a doua natură, devine ceva automatic. Dar cu toate acestea, nici aici nu ne-am abătut dela cerințele pedagogiei moderne, nu venim în contradicție cu ele. Nu, pentrucă în mod automatic va dispune elevul numai peste regula, după care are să rezolve anumite exemple; iar aceste exemple vor fi totdeauna de conținut nou: cifre, numiri și rezultate nouă. Deci pururea vor fi deșteptate interesul, curiozitatea și atențiunea elevului.

II. Experimente fiziologice.

Școala populară în activitatea ei are a se îngriji de a crește nu numai oameni cu caracter și cu cunoștințe, ci și oameni sănătoși din punct de vedere corporal, știut fiind, că minte sănătoasă există numai în corp sănătos. Aderenții ped. experimentale convinși fiind de acest adevăr, nu neglijează a se ocupa în experimentările lor și cu condițiunile, între cari trebuie să se săvârșească munca școlarilor, pentru a nu împiedecă dezvoltarea corporală a acestora și spre a înlătură surmenajul, despre care se face multă pomenire în timpul din urmă.

În cele următoare voi expune unele rezultate obținute în această privință de aderenții ped. experimentale, pe cari le-am spicuit din operatul amintit mai sus al d-lui St. Kiritzescu și despre cari am crezut eu, că ne privesc și pe noi.

Profesorul Mosso dela universitatea din Turin a inventat un aparat cu scopul de a putea face cercetări asupra oboselii intelectuale și corporale. Aparatul se numește ergograf și se fac cu el cercetări îndeosebi, că ce

influență au ocupațiunile intelectuale asupra dezvoltării corporale a elevului. După mai multe experiențe s'a ajuns la concluzia, că există numai o singură oboseală, numită oboseală nervoasă și că orice muncă intelectuală produce oboseală asupra organismului fizic. Purcezând din această constatare prof. Mosso și discipolii săi susțin, că nu este corect, ca după întreruperea orelor de prelegere să se facă cu elevii exerciții de gimnastică ori de cântare. Aceasta se susține, pentrucă ocupațiunile intelectuale au produs oboseală și asupra organismului fizic, ceea ce prin gimnastică ori cântare se potentează, dacă elevii n'au fost puși primadata să repauzeze în urma ocupațiunilor intelectuale. Profesorul Mosso susține mai departe, că este corect a pune pe elevi să repauzeze încă înainte de a fi oboșiți cu totul, căci în acest caz și forțele de muncă le revin mai repede. Sunt mai avantajoase pauzele dese și scurte, decât cele lungi după o muncă prea încordată și obositoare. Experiențele făcute în această privință au dovedit, că greșelile făcute decătră școlari în exercițiile de dictare sunt mai numeroase după o muncă încordată de 2—3 ore, decât când au recreații la fiecare oră.

Noi, învățătorii confesionali români, trebuie să ținem cont și să ne acomodăm acestor experiențe, cu atât mai vârtos, că nicăiri nu se poate produce surmenajul așa cu ușurință, ca în școalele noastre. La aceasta contribuesc două împrejurări. O împrejurare (care este cea mai serioasă) este, că mare parte din materialul de învățământ se predă și în limbă străină. Alta este, că cea mai mare parte dintre elevii școalelor noastre sunt băieți de plugari, cari adeseori sunt aplicați la muncă corporală, care obosește organismul lor. Pentru a nu potența această oboseală, în școală trebuie să se acomodăm experiențelor amintite, punând elevii noștri să repauzeze cât de des — zicem la fiecare oră, — iar gimnastica și cântarea să nu le socotim ca mijloace de recreare.

On. adunare generală!

Fiindcă chestiunile atinse și desfășurate în această modestă dizertațiune ne privesc pe noi, învățătorii, am aflat de bine a le expune înaintea D-Voastră, fără a avea pretenția de a produce nu știu ce idei originale ori ceva curent nou pedagogic. Eu, ca un modest învățător, nu m'am putut avânta la înălțimi atât de mari, ci m'am acomodat spuselor lui Bacon: „Filozoful trebuie să facă întocmai ca albina ce zboară din floare în floare spre a culege de pretutindenea sucurile trebuincioase la facerea mierei sale“. Noi nu suntem filozofi — e drept — și departe pretenția de a ne numi așa. Luând însă în considerare dificultatea misiunii noastre, precum și modestele pregătiri ce le avem, ni se impune și mai mult a purcede asemenea.

Nă d a b.

Petru Roșu,
învățător.

REVISTE.

„Transilvania“ revista Asociațiunii pentru literatura și cultura poporului român începând cu 1 ian. s'a reorganizat, introducând mai multe îmbunătățiri. În locul prim publică articoli de știință, devenind astfel o revistă de popularizare a științei. Din articolii apăruți remarcăm studiul dlui Sextil Pușcariu: „Istoria literaturii“. Partea informațiilor încă e bogată cuprinzând cronici științifice, școlare, precum și din sfera cooperativă și activitatea Asociațiunii, devenind astfel cea mai potrivită hrană sufletească pentru cărturarii noștri dela sate, în atențiunea cărora o recomandăm cu toată căldura.

„Gazeta Învățătorilor“ în Nr. 5—6 într'un articol semnat de dl Marian Sas constată următoarele: „învățătorii români din Ungaria dela 1907 incoace trăiesc adevărate zile de chin și de tortură. Destinați de soarte, ca să muncească între niște împrejurări de tot vitrege pentru școala și cultura națională, având de a scrii la doi stăpâni, ale căror ținte sunt cu totul contrare una față de alta, activitatea și faptele învățătorilor niciodată nu sunt pe placul amânduror stăpânilor“. Constatări triste și adevărate, cari — durere — de ar veni din orice parte, nu au darul să schimbe în bine soarta fatală a dascălilor români depe aceste plaiuri.

CRONICA.

Institutul de studii sud-ost europene. La 4 februarie a. c. s'a inaugurat cu mare solemnitate în capitala României în prezența ministrului de culte și instrucțiune publică, precum și a reprezentanților Statelor Balcanice „*Institutul de studii sud-ost europene*“, născut din inițiativa laudabilă a dlor: *N. Iorga*, *E. Munteanu-Murgoci* și *V. Pârvanu*, profesori universitari.

Scopul acestui institut în actul de fundațiune este definit astfel: „să provoace, să îndrumeze, să ajute și să organizeze cercetările științifice privitoare la toate țările și națiunile din regiunea Carpatică și Balcanică, și în general din sud-ostul Europei și regiunile limitrofe, ținând seamă și de tradițiile vechi și interesele actuale românești“. — „Și va avea în vedere, ca activitățile institutului să fie spre ajutorul și pregătirea practică a acelorora, cari fiind a reprezentă România și interesele românești în Orient, ca atașați militari, diplomați, consuli, însărcinați de afaceri, atașați comerciali, în genere a tuturorora, cari vor să fie ocupați în aceste părți și mai ales în Peninsula Balcanică“.

Importanța acestui Institut se poate găsi din multe scrisori și telegrame de aderență sosite dlui Iorga dela miniștri și chiar dela capetele încoronate ale țărilor interesate.

Congresul învățătorilor din România. În zilele de 28, 29 și 30 dec. a. trecut s'a ținut la București al X-lea congres al învățătorilor.

Chestiunile mai însemnate puse la ordinea zilei au fost:

a) Recrutarea și pregătirea învățătorilor. b) Alcătuirea unui nou statut în conformitate cu nouăle idei, ce se frământă în sânul Asociației.

Restaurarea s'a făcut într'un mod nu se poate mai norocos. După lupte înfocate de 4—5 ani a învins curentul sănătos din șirul „Asociației“ alegându-se în comitetul central bărbați de talia dlor: *I. Mihalache*, red. rev. „*Vremea Nouă*“, *I. Ciocârlan*, *N. Stoleriu*, *Ilie Lupu*, *I. Ciorănescu*, *I. Godeanu*, *D. V. Ţoni*, *D. Sârbescu* și *P. Ștefănescu*. Credem, că cu această alegere nimerită s'a înge-nunchiat pentru totdeauna sistemul păcătos reprezentat prin dl. Ionescu-Lungu, care a fost adevărată pacoste pe capul „Asociației“.

Episcopul Zichy și M. Sa pentru învățători. Episcopul Iuliu Zichy din Pécs primind ord. min. de datul 21 noemvrie 1913 Nr. 184.941 a dat o circulară către întreg clerul din dieceza sa, ca: *scaunele școlastice să țină adunări și să soliciteze pe membrii acestora, ca să dea învățătorilor săi tot acea plată și adaus familiar, ce obțin și învățătorii de stat.*

Majestatea Sa, care din incidentul restituirii vieții constituționale a croaților a zis: *Regularea salarelor inv. și instituirea serviciului programatic al acestora o privește de o așa ardentă lipsă națională, care nu suferă mai multă amânare.*

INFORMAȚIUNI.

50.000 pentru scopuri culturale. Din venitul anului 1913, banca „Victoria” din Arad a dat pentru școala civilă dieceza ă 10 000 cor. A zidit o școală nouă și locuință pentru învățator în suburbiul Arad-Șega cu suma de 20 000 cor. Pentru înființarea unui internat de băeți a votat suma de 10 000 cor. Pentru edificarea școlii comerciale în Brașov 5000 cor. Pentru scopuri filantropice culturale a lăsat la dispoziția direcțiunii 5000 cor. De tot 50.000 cor. N'avem cuvinte pentru comentarea acestui act extraordinar în viața noastră românească. Îi lășăm deci la aprecierea fiecărui cetitor în parte, asociindu-ne sufletește cu cei ce che nați sunt a exprimă admirațiunea și recunoștința neamului înțeleptei direcțiuni și în special vrednicului director executiv Sava Raicu.

Dăruirile „Victoriei”. „Victoria” institut de credit și economii soc. pe acții Arad din sumele destinate de adunarea generală pentru scopuri filantropice culturale a dăruit:

Reuniunii femeilor române din Arad și provincie	500.—
Fondul ziariștilor români	500.—
Societatea academică „România Jună” Viena	200.—
Societatea academică „Petru Maior” Budapesta	200.—
Tinerimii universitare, Cluj	200.—
Masa stud. din Brașov	100.—
Societatea sportivă „Gloria” Arad	200.—
Societatea călătorilor români, Arad	50.—
Fond „Victoria” pentru excursiunile tinerimii seminariale din Arad	200.—
Reuniunea învățătorilor din Arad și jur	200.—
Comunei bis. gr.-or. sârb., Arad	100.—

Satisfacem unei plăcute datorințe când și pe aceasta cale exprimăm sincerile noastre mulțămite direcțiunii, pentru jertfele puse pe altarul culturii neamului în general, în special însă pentru aducerea aminte și de Reuniunea noastră.

Banca generală de asigurare din Sibiu. Din rapoartele publicate, eștragem cu plăcere pentru cetitorii noștri, privitor la aceasta nouă instituțiune românească, următoarele date: La asigurările elementare s'au emis în anul 1913 aproape 6000 de polițe, cari împreună cu afacerile din anul 1912 dau suma de 35 milioane la valori asigurate și un incasso curat 142.000 cor. La asigurări pe viață s'a rezolvat 775 oferte asupra unui capital de 3,335.000 cor. Din aceste s'au rezolvit și s'a emis 611 polițe nouă cu un capital de 2,045.000 cor. cari după detragerea stomilor au dat un incasso de 168 mii cor. În total deci, după afacerile sale de asigurări elementare și de viață, aceasta tinără și unică bancă ro-

mărească de asigurare din Ungaria, a avut în anul 1913 un incasso de 310.000 cor. față cu cele 156.000 cor. din anul premergător. Într'un singur an deci urcare de 100%. — Rezervele de premii s'au urcat la 100.892.85 cor. Profitul curat a fost 50.458.60 cor. — Dacă ne cugetăm la faptul că aceasta bancă este chemată a a pune bază nouă economiei noastre naționale fiind totodată și o instituțiune de binefacere în timp de nenorociri, datorința noastră este a o sprigini cu toată însuflețirea. Agentura băncii de asigurare română se află în palatul Victoriei din Arad.

Examenalele elevilor de clasa a VI dela școalele noastre populare elementare, conform dispoziției art. de lege XLVI din 1908 și XXXVII din 1913 se vor face în anul școlar curinte, în prezența unui comisar ministerial, separat de celelalte clase. Dacă în școală sunt mai puțin de 8 elevi de clasa VI, atunci ei vor fi concentrați într'o școală designată de inspectorul regesc, din mai multe școale laolaltă. Într'o zi nu vor putea fi examinați mai mulți de 25. Pe un elev se vine 15, 20 minute. În numărul extraordinar din 7 Martie a organului „Néptanítók Lapja“ se și publică ordinațiunile ministeriale privitoare la aceasta afacere; iar inspectorul regesc prin o corespondență adresată tuturor învățătorilor adună deja datele. Timpul examenului și locul unde se va ține va fi comunicat la timp învățătorilor. Și până vom primi informațiile cuvenite dela organele noastre diecezane, să fim gata a putea satisface la timp spre cinstea școalelor noastre.

Cursuri de vară. Ministrul de culte și instrucțiune publică arangiază și în anul acesta mai multe cursuri de vară pe la preparandiile de stat. Prin ordinul 340/914 Ven. Consistor atrage atențiunea învățătorilor nostri îndemnându-i a se însinua și a participa la aceste cursuri. Recursele sunt a se înainta la inspectorul regesc al comitatului la care aparțin reflectanții. Curs e acesta se va ține și la preparandia de stat din Arad.

Solviri: Taxă: Nic. Neagota, Ersilia Ștef, Todor Savu, Tr. Givulescu, George Stoian, Aurel Micu, E. Spinanț, Grigoriu Caba, Ioan Iancin, Teodor Cherechean, Valeria Mara, Grigorie Farcaș, Ioan Caba, Simeon Bârlea, Vasiliu Drincu, Moisă Mariș, Iulian Pagubă, George Precupaș, Ioan Valea, *Alexiu Turic, Teodor Câmpan, Todor Mariș*, câte 2 cor. Ilie Cristea 16 cor. George Sturza 8 cor. Nicodin Neagota 4 cor. Adrian Ungurean 17 cor. Teodor Laza 13 cor. Dimitrie Jurma 4 cor. Emil Cătană 4 cor. *Ilarie Verșigan* 4 cor. O½ fileri.

Organ. Ersilia Ștef, Todor Savu, Ioan Crișan, Trăian Givulescu, George Stoian, T. Șian Givulescu, Aurel Mircu, E. Spinanț, Grigorie Caba, Ioan Iancin, Todor Cherechean, Valeria Mara, Gri-

goriu Farcaș, Ioan Caba, Vasiliu Drincu, Iulian Pagubă, George Iancu, Ioan Bele, George Precupaș, Ioan Valea, Ilarie Verșigan, Alexiu Turic, Teodor Cămpan, Todor Mariș, câte 5 coroane. Ilie Cristea 30 cor. George Sturza 27 cor. Trăian Givulescu 20 cor. Adrian Ungurean 15 cor. Dim. Jurma 10 cor. Emil Cătană 10 cor.

Monumentul Dr. Pîpoș. Ioan Iancu 5 cor. Ioan Popescu, Stefan Roja, Efrem Moldovan, Savu Mihuța, Mărioara Precupaș, Iustin Dascăl, Ioan Morar, Petru Lupaș, Mitru Nini, George Murgu și George Popescu, câte 2 cor. Constantin Mihulin, Ioan Felnecan, Totorean Uroș, Savu Bugar, Stefan Ponta, Aurel Drăgan, Efrem Brindea, Iota Pănățan, Vasile Todosie, Petru Colțău, Florea Colțău, Valer Braja, Nicolae Cristea, Vasile Zabu și Petru Russu câte 1 cor. Iosif Moldovan 5 cor. Muciu Popescu 5 cor. Ignatie Raica 3 cor. Romul Tăucean 5 cor. George Petrovici 5 cor.

Posta redacției.

Dlul A. C. Din șirurile frumoase, simetrice, ne place a te crede un tânăr cu plete lungi, căruia abia acum îi mijeste mustața, un vizionar, care e pururea în urmărirea unui ideal. Ne cade nespuse de bine, când în cărările năpraznice ale vieții cu atâția naufragiați ne iese în cale un astfel de entuziast, mai ales dacă aduce cu sine și-o idee, și-o rază de lumină

Sumarul:

I. S.: „Manualele de școală“; *Aurel Contrea:* „Din anul trecut“; „Exerciții intuitive“; *Petru Roșu:* „Ploaia, grindina și zăpada“ (lecțiune practică din exercițiile de cugetare și vorbire); *Exerciții intuitive. Partea oficioasă.* *M. Vidu:* Influența familiei în educațiune; *Petru Roșu:* Probleme și chestiuni se ne privesc. *Reviste:* „Transilvania“, „Gazeta Învățătorilor“; *Cronica:* „Institutul de studii sud-est europene“; „Congresul învățătorilor din România“; „Episcopul Zichy și M. Sa pentru învățători“; *Informațiuni.* Posta Redacției.

